

УДК 339.94;96

ВИКОРИСТАННЯ МІЖНАРОДНОГО ДОСВІДУ У РОЗВИТКУ СТРАХОВИХ КОМПАНІЙ УКРАЇНИ**Левченко Л.М.
Михальченко А.О.***Придніпровська державна академія будівництва та архітектури, м. Дніпро*

У статті проаналізовано різні моделі та функції світового досвіду у впровадженні банківського страхування. Наведені етапи розвитку, найпопулярніші моделі та фінансові ринки найрозвинутіших країн світу у сфері страхування, такі як: Франція, Польща, Нідерланди та Велика Британія. Проведений аналіз можливого застосування зарубіжного досвіду у впровадженні інноваційного розвитку у діяльність страхових компаній України. Посилення ролі глобалізаційних та євроінтеграційних процесів спричинює збільшення конкуренції на ринку, в тому числі на ринку фінансових послуг та ринку страхових послуг як його складової. Сильна конкуренція з боку іноземних страхових компаній на ринку страхових послуг України, насамперед, обумовлюється їх багаторічним досвідом і ефективним інноваційним розвитком як на внутрішньому, так і зовнішньому ринках. В цих умовах інноваційний розвиток страхової діяльності в Україні є головною необхідною умовою для підвищення конкурентоспроможності вітчизняних страхових компаній.

Ключові слова: страхування, страховий ринок, банківське страхування, інноваційний розвиток

UDC 339.94;96

WORLD EXPERIENCE IN THE DEVELOPMENT OF DOMESTIC INSURANCE COMPANIES IN UKRAINE**Levchenko L.,
Mikhalchenko A.***Pridniprovska state academy of civil engineering and architecture*

The article analyses various models and functions of world experience in the implementation of bank insurance. Based on the experiences of some developed countries in the field of insurance activities such as Poland, France, Netherlands and Great Britain, the article describes the stages of development, most popular bank insurance models and financial markets in open economies. The article analyses of possible application of international experience in the implementation of innovation development in the activities of domestic insurance companies in Ukraine. The increase in globalisation processes and European integration factors have led to intense competition on the global and domestic markets, including financial and insurance services as their components. Strong competition from foreign insurance companies

operating in the Ukrainian insurance market can primarily be explained by their long experience and effective innovation development both in the domestic and international markets. Under these conditions, the innovation development of domestic insurance activities in Ukraine can be seen as a prerequisite to the improvements in the competitiveness of domestic insurance companies.

Keywords: insurance activities, insurance market, bank insurance, innovation development

Актуальність проблеми. Сучасний етап розвитку світової економіки та міжнародних відносин, процеси ринкової трансформації національної економіки, входження України до системи світових господарських зв'язків зумовлюють необхідність розвитку страхового ринку з урахуванням світового досвіду та національних особливостей. Особливо актуальною є проблема формування та подальшого розвитку страхового ринку для країн із перехідною економікою, зокрема, для України, де відбуваються кардинальні зміни в економічній системі. На сьогоднішній день дуже важливим для Українського страхового ринку є впровадження інноваційного розвитку та банкострахування. Це є необхідною для конкурентоспроможної діяльності вітчизняних страхових компаній, чому сприяє сильна конкуренція з боку іноземних страховиків.

Для іноземних страхових компаній найбільш поширеною є нецінова конкуренція, що проявляється саме в інноваційному розвитку і є запорукою їх успіху в жорсткій конкурентній боротьбі на внутрішньому та зовнішньому ринках. Саме тому ця тема є дуже важливою та актуальною на сьогоднішній день.

Аналіз останніх наукових досліджень. Розглядом даної теми займалися і продовжують займатися багато науковців, серед яких польський науковець Мессіаш-Ханшке А. [1], Сабодаш Р. [2] та практик Яценюк О. [3] та інші. Разом з тим, окремої уваги та додаткового дослідження потребують питання моделі функціонування та форми банківського страхування та інноваційного розвитку.

Метою роботи є визначення перспектив та напрямків підвищення ефективності страхової діяльності на основі її інноваційного розвитку та впровадження банко-страхування.

Викладення основного матеріалу досліджень. Одним із найважливіших показників підвищення ефективності страхової компанії є впровадження банківського страхування. Для того, щоб виділити можливі позитивні сторони для впровадження даних показників на Українському ринку страхових послуг, проведений аналіз деяких країн світу – лідерів банківського страхування.

Сфера банко-страхування активно розвивається у багатьох країнах світу. Оцінивши більшість з них, можна виділити такі країни як Франція, Нідерланди, Велика Британія та Польща та розглянути їх більш детально [5].

У Франції починаючи із 80-х років ХХ ст. банки почали брати участь у дистрибуції продуктів страхування життя, а під кінець 90-х років ХХ ст. запровадили продаж продуктів ризикового страхування. Більшість французьких банків має маркетингові договори із страховиками життя або частки в статутних капіталах цих інституцій. Найважливішим чинником, що сприяв розвитку банко-страхування у Франції була економія у коштах дистрибуції, у порівнянні з традиційними каналами продаж. Також існує думка, що успіх формування консолідованої банко-страхової бізнес архітектури був пов'язаний із внутрішньою слабкістю страхового ринку, незначною конкуренцією та низькою кваліфікацією страхових агентів [5].

Другий етап розвитку банко-страхування у Французьких банках почався у першій половині 80-х років ХХ ст.. Даний імпульс пов'язують з розвитком лібералізації, та зміцненням попиту у суспільства на пенсійне страхування, пенсійні реформи та старіння населення. Власне з даним етапом пов'язують перехід від не поєднаної спільним капіталом моделі – договорів про співпрацю, до більш інтегрованої моделі співпраці - фінансової консолідації. Наприклад, у 1980 році Banque Nationale de Paris Paribas, створив власну страхову компанію Natio Vie. Даний підхід, виправдав себе, про що свідчить тепер уже результативність групи Paribas, яка займає, домінуючі позиції у Франції [5].

У Нідерландах популярною моделлю є формування фінансових конгломератів. Там зареєстровані одні із найбільших світових фінансових конгломератів, що пропонують повний спектр банківських, інвестиційних і страхових послуг. Такі як, ABN-Amro, ING, Rabobank і Fortis. Rabobank виконує функцію центрального банку для

кооперативних банків у Голландії. Страхіві продукти - однаковою мірою, як страхування життя так і ризикового страхування - пропоновані через мережу 800 кооперативних банків [5].

Додатково, Rabobank увійшов до альянсу з Robeco - однією з найбільших незалежних європейських фінансових інституцій, управляючих інвестиційними фондами. Fortis Group також виникла в процесі консолідації комерційного банку зі значною мережею страхової компанії та інвестиційного банку. В ING Group, одній з найбільших за покриттям та одній з найвідоміших фінансових груп в Європі, у 1994 році було прийнято рішення консолідувати банківський та страховий бізнес і з цією метою було створено єдине правління для банку і страхового товариства. ING продовжує свій розвиток через поглинання нових фінансових інституцій, так мало місце придбання британського банку Baring's, а також декількох страхових товариств у США. ABN Amro був створений у 1990 р. консолідацією двох найбільших нідерландських банків, а через три роки банк утворив власне страхове товариство. Стратегія ABN Amro зорієнтована на закордонну експансію [5].

Фінансовий ринок Великої Британії є конкурентно насиченим, ознайомлений із фінансовими інноваціями. Та успіх британських банківських та страхових інституцій на міжнародній арені інколи ототожнюють із законодавчими нормативами, які дозволяли розвивати інновації і підприємництво [5].

Початок реформи банківської системи Польщі, було закладено, ще в 1986 році. З метою відмови від фінансування банками збиткових підприємств та пристосування ринкових принципів господарювання, а саме самостійності, самофінансування та збільшенням повноважень керівництва щодо вибору стратегії розвитку [5].

Розвиток фінансового ринку в Польщі сприяв поступовому зростанню зацікавленості до можливостей дистрибуції страхових послуг через мережу банківських відділень. Даний інтерес носив швидше прикладний характер, зумовлений передбачливістю закордонної інституції та прагненням до запровадження довготермінової стратегії, що підтвердила свою ефективність у іншій країні [5].

Для оцінки можливостей та перспектив формування консолідованого банко-страхового бізнесу в Україні найбільш доречним, є досвід країн Західної Європи і Польщі, тому що ці країни, можуть

служити прикладом розвитку фінансового ринку України. Українські фінансові інституції уже здійснили спробу консолідації банківського та страхового бізнесу, та навіть існують фінансові групи, що формують нову консолідовану банківсько-страхову бізнес архітектуру та прибутковість і частка ринку цих інновацій, що продовжує стрімко зростати, іще суттєво не вплинула на архітектуру фінансового ринку України. Такий стан є наслідком незначного розвитку страхового ринку та перевагою у банках короткострокових депозитів, що є свідченням лише формування сприятливого середовища для банко-страхування. Однак, українські фінансові інституції перебувають в пошуку найбільш інтегрованих продуктів придатних до дистрибуції через банківські відділення в українських умовах. Всі ці заходи приймаються для того щоб при позитивній кон'юктурі ринку та змінах бути підготовленими, скористатись із цього та зайняти лідируючі позицію у консолідованій банко-страховій бізнес архітектурі України [5].

Сабодаш Р. зазначає, що в Україні діяльність щодо здійснення банківського страхування може існувати у трьох формах [2, 5].

До першої й найтіснішої форми співпраці банку та страховика можна віднести створення фінансової холдингової групи, до якої входять банківські установи та страхові компанії. Однак у цієї форми існує ряд недоліків, що не дають можливості стати провідною формою існування банківського страхування.

Другою формою реалізації банківського страхування є діяльність на основі договорів про спільну діяльність, тобто шляхом створення простого товариства. Станом на сьогодні ця форма співпраці є найбільш перспективною.

Третьою формою співпраці є діяльність банків та страховиків на основі агентських угод. Ця форма співпраці є найбільш поширеною в сфері реалізації банками концепції банківського страхування .

Посилення ролі глобалізаційних та євроінтеграційних процесів спричинює збільшення конкуренції на ринку, в тому числі на ринку фінансових послуг та ринку страхових послуг як його складової. Сильна конкуренція з боку іноземних страхових компаній на ринку страхових послуг України, насамперед, обумовлюється їх багаторічним досвідом і ефективним інноваційним розвитком як на внутрішньому, так і зовнішньому ринках. В цих умовах інноваційний розвиток страхової

діяльності в Україні є головною необхідною умовою для підвищення конкурентоспроможності вітчизняних страхових компаній [6, 7].

Складність управління інноваційними процесами в страховій діяльності пов'язана з недостатнім розвитком інфраструктури вітчизняного страхового ринку, відсутністю довгострокових програм розвитку страхової діяльності, обмеженістю механізму інвестування страхових резервів, відсутністю кваліфікованих кадрів в інноваційній сфері, низькою страховою культурою населення та негативними очікуваннями щодо економічного розвитку країни в цілому [6, 8].

Вищезазначене свідчить про надзвичайну актуальність наукової проблеми, суть якої полягає у визначенні перспектив та напрямків підвищення ефективності страхової діяльності на основі її інноваційного розвитку [6]. Впровадження інноваційного розвитку страхової діяльності в Україні є необхідною умовою для конкурентоспроможної діяльності вітчизняних страхових компаній, чому сприяє сильна конкуренція з боку іноземних страховиків.

На сьогодні також існує міжнародний стандарт визначення поняття "інновація" як [6]:

- впровадження нових чи удосконалених продуктів (товарів чи послуг) чи процесу, нового методу маркетингу чи нового організаційного методу в діловій практиці, організації робочих місць чи зовнішніх зв'язків;

- кінцевий результат інноваційної діяльності, що проявляється у формі нового чи вдосконаленого продукту, що впроваджений на ринку; нового чи вдосконаленого технологічного процесу, що використовується в практичній діяльності, або в новому підході до соціальних послуг.

Наведені підходи до визначення інновацій вказують на те, що будь-яка ідея стає інновацією тоді, коли вона практично втілена в конкретному продукті, технологічному процесі.

Дослідження The 2013 Accenture Consumer-Driven Innovation демонструють, що страхувальники потребують більш актуальних, зручних страхових продуктів за низькою ціною. Технологічні інновації у сфері страхування привели до змін у каналах продажу страхових продуктів, які використовують страхувальники. Посилення конкуренції на страховому ринку та розвиток інформаційних технологій, зміни в поведінці споживачів привели до створення альтернативних каналів

продажу. Якщо на початковому етапі використання інтернет технологій сайти страхових компаній в основному використовувалися як рекламний майданчик, на якому розміщувалася основна інформація про компанію та її страхові продукти, то сьогодні через сайти страхових компаній стає можливим спілкування з клієнтами та здійснення продажу страхових продуктів [6].

За дослідженням, проведеним The Boston Consulting Group, мобільний та Інтернет канали є найбільш дешевими для страхових компаній (табл. 1).

Таблиця 1 - Витрати на різні канали збуту (на прикладі Індії)

Канал збуту	Витрати (індійський рупій / транзакцію)
Відділення	40-50
Call Center	8-10
Offline B2C модель	4-6
Online B2C модель	2-4
Інтернет	0,2 – 0,5
Мобільний канал	< 0,2

Джерело: [4, 6]

На сьогодні страховальники не можуть обійтися без сучасних інформаційних технологій, навіть при використанні традиційних каналів, хоча б в процесі обрання страхових продуктів, порівнюючи пропозиції страхових компаній на їх сайтах. У США, наряду із окремими сайтами страхових компаній, діють спеціалізовані страхові портали, на яких збирається інформація про ключових гравців страхового ринку конкретного регіону (штату). Користувачі даних порталів можуть порівнювати страхові пропозиції різних страхових компаній, дізнатися особливості страхових продуктів у тої чи іншої компанії та обрати найбільш прийнятний для себе варіант. Серед прикладів таких спеціалізованих страхових порталів можна виділити www.lifeshopper.com, www.insurence.com, www.insweb.com, www.insure.com та інші [6].

Висновки. На сучасному етапі розвитку страхової діяльності впровадження інновацій та банко-страхування є необхідною умовою для успішної конкуренції на страховому ринку. За своєю суттю інноваційна складова страхової діяльності є невід'ємним її елементом, оскільки страховик повинен розуміти та передбачати потреби своїх потенційних клієнтів і мати можливість ефективно реагувати на них, пропонуючи відповідні страхові послуги.

Зарубіжний досвід функціонування страхових компаній вказує на те, що ефективність страхової діяльності забезпечується завдяки формуванню в страховій компанії цілісної системи управління інноваціями та завдяки впровадженню банко-страхування.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Клапків Ю.М. Концептуальні форми ефективної співпраці банків та страхових компаній в умовах фінансової глобалізації / Ю.М. Клапків // Всеукраїнський науково-виробничий журнал "Сталий розвиток економіки". – 2011. – № 5 (16). – С.287-290.
2. Сабодаш Р.Б. Страхування кредитних ризиків: цивільно-правові аспекти: автореф. дис. канд. юр. наук. 12.00.03 / Р.Б. Сабодаш // Київ. нац. ун-т ім. Т.Шевченка. – К., 2007. – 19с.
3. Яцентюк О. Особенности банковского страхования: мировой опыт и российские реали / О. Яцентюк // Страхование дело. – 2006. - №2. – с.9-16.
4. Insurance @ Digital – 20X by 2020 // The Boston Consulting Group. – 2014. – Р. 3-38.
5. Клапків Ю.М. Банківське страхування: нові виклики та можливості / Ю.М. Клапків, В. Тринчук // журнал "Страхова справа" <http://forinsurer.com/public/08/12/26/3665>
6. Пікус Р. Інноваційний розвиток страхової діяльності як основа підвищення її ефективності / Р. Пікус // ВІСНИК Київського національного університету імені Тараса Шевченка. ЕКОНОМІКА. 3(168)/2015.
7. Керівництво Осло. Рекомендації зі збору та аналізу даних стосовно інновацій [Oslo Manual: Guidelines for Collecting and Interpreting Innovation Data, 3rd Edition OECD/EC, 2005] // UNESCO [сайт]. – Режим доступу: http://www.uis.unesco.org/Library/Documents/OECD Oslo Manual 05_rus.pdf.
8. Павлова О. Страховой бизнес берет курс на инновации / О. Павлова // PCWeek: идеи и практики автоматизации [сайт]. – Режим доступу: <http://www.pcweek.ru/idea/article/detail.php?ID=123103>.